TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

Himayelerinde

Uluslararası ITRÎ Sempozyumu

(Bildiriler)

International Itrî Symposium

Editör / Genel Koordinatör
Yalçın Çetinkaya

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ 2010

UNESCO

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ BAŞKANLIĞI

TMB

İstanbul 2019

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI; 35.

Uluslararası Itrî Sempozyumu (Bildiriler) = International Itrî Symposium
Editör/Genel Koordinatör Yalçın Çetinkaya

ISBN 978-605-2386-15-6
e-ISBN 978-605-2386-16-3

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları
Zeyrek Mahallesi Büyükkaraman Cad. No: 53 Fatih / İstanbul
Tel: 0212 521 81 00 **Faks:** 0212 521 84 84
Web: www.fsm.edu.tr **E-Posta:** yayinevi@fsm.edu.tr

Yayınevi Sertifika No: 33542
İstanbul, Haziran, 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Lütfü Kılınç
Tasarım: Zeynep Küçüker

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2, 34310 Haramidere/İstanbul
Tel: 0212 412 17 00 **E-Posta:** info@mega.com.tr
Matbaa Sertifika No: 12026

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphanesi CIP

Uluslararası Itrî Sempozyumu (Bildiriler) = International Itrî Symposium / editör-genel koordinatör Yalçın Çetinkaya -- İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları, 2019.

410 s. ; 30 cm. -- (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları; 35)

ISBN 978-605-2386-15-6 / **e-ISBN** 978-605-2386-16-3

1. Besteciler -- Türkiye -- Biyografi -- Kongreler
I. Kitap adı II. Dizi

ML410.B84/U48 2019 789.9009561092 ULU 2019

Copyright © Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, 2019

"Uluslararası Itrî Sempozyumu (Bildiriler) = International Itrî Symposium" *kitabında yayımlanan yazıların yasal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Kitabın yayın hakkı Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'ne aittir. Kitabın hiçbir bölümü yayıncının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt yöntemiyle veya başka bir yöntemle çoğaltılamaz, bir veri muhafaza sisteminde saklanamaz veya iletilemez. Kaynak göstermek kaydıyla alıntı yapılabilir.*

Itri ve Bazı Mevlevi Dedeleri: Müneccimbaşı Ahmed Dede, Yusuf Dede, Neşati Ahmed Dede, Fasih Ahmed Dede, Gavsi Dede, Osman Dede, Kûçek Mustafa Dede

Yrd. Doç. Dr. Recep USLU*

Itri and Some Mevlevi Grand Masters: Munejjim Bashi (Chief Astrologer) Ahmet Grand Master, Yusuf Grand Master, Neşati Ahmed Grand Master, Fasih Ahmed Grand Master, Gavsi Grand master, Kuçek Mustafa Grand Master

Abstract

This article investigates the topic of "Itri and Mevlevi Grand Masters" which has not been explored previously and this paper aims to explore it with new material. Previous research has naturally touched a little on the issue of Itri and the Mevlevi order. After Rauf Yekta's Irti article, some articles, like the older article "Music in Mevleviye and Mevlevis in Music" (Music Journal, no. 229, 1967, p. 3-5) of Halil Can, or the newer, the article "Mevleviyeh and Music" (İstem, no. 10, 2007, p. 75-89) of Mehmet Gönül, mention that Itri was Mevlevi. But I did not attain yet any article which directly deals with the topic of "Itri and Mevleviyeh" independently, and so my article will frame its question through this framework.

Bu araştırma sırasında yeni bulguların bir kısmından oluşan, daha önceki hiçbir yayında yer alamayan "Itrî ve Mevlevi Dedeler" konusunu sizinle paylaşacağım. Şüphesiz "Itrî ve Mevlevilik" konusuna değinen bazı makalelere rastlanmaktadır. Rauf Yekta'nın Itrî makalesinden sonra, eskilerden Halil Can hocanın, "Mevlevilikte Mûsikî ve Mûsikîde Mevleviler", Mûsikî Mecmûası, sy. 229, 1967, s.3-5) makalesi; yenilerden Mehmet Gönül, "Mevlevilik ve Musiki" (İstem, sy.10, 2007, s.75-89) makalesi gibi bazı makalelerde, araştırmalarda Itrî'nin Mevlevi oluşundan söz edilir. Ama doğrudan doğruya "Itrî ve Mevlevilik" konusunu başlı başına ele alan, bu konuyu başlık yapan bir makaleye rastlamadım.

Konuya Itrî'nin doğum tarihiyle başlamak istiyorum. Çünkü doğum tarihinin ne olabileceği problemi bildirinin bel kemiğini oluşturuyor. Itrî ne zaman doğmuş olabilir? Bu konuda iki

---

* Gazi Üniversitesi, Müzikoloji Bölüm Başkanı

görüş olduğu bütün araştırmalarda belirtilir: 1640 ve 1630. Ancak bunlardan hangisinin ne gerekçeyle tercih edilmesi gerektiği üzerinde durulmamıştır. Bu yıl yapılan pek çok araştırma ve CD yayınında 1640'ın tercih edildiğini gördüm. Doğum tarihiyle ilgili iki yaygın tahminden biri 1640 olup, Rauf Yekta tarafından ileri sürülmüştür. Diğeri Suphi Ezgi'nin ileri sürdüğü 1630. Sonraki araştırmacılardan S. Nüzhet Ergun, her ikisini de birleştirerek Itrî'nin 1630-1640 arasında doğmuş olmasını kuvvetle me'mul bulur. Diğer müzikologların çoğu ya birini tercih etmiş veya bu iki görüşü tekrarlamışlardır.

Ben Itrî'yi araştırmaya başladığım zaman, Itrî'nin tahmini doğum tarihinin 1630'lar olduğuna kanaat etmiştim, tıpkı Suphi Ezgi gibi. Ancak Suphi Ezgi bu tahminini destekleyecek herhangi bir neden söylememiştir. Müzikologlardan Yılmaz Öztuna'nın tahmini doğum tarihinde söylediklerini burada anmak istiyorum. O Itrî ile ilgili ilk araştırmalarında "1640" olduğu kesindir der, bu görüşüyle Rauf Yekta'nın görüşüne sıkı sıkıya bağlıdır. Bu bağlılığını uzun süre devam ettirir. Suphi Ezgi'nin görüşünün de yayılmaya başladığını görünce cevap vermeğe çalışır, 2000 yılı öncesi yayınlarında, "Suphi Ezgi her ne kadar 1630 diyorsa da o müzikolog değildir, müzik tarihinde uzman değildir" diyerek sataşır. Suphi Ezgi'ye bu tür sataşmaları Halil Can'ın yazılarında da görürüz. Itrî, onlara göre kesinlikle 1640'larda doğmuştur. Rauf Yekta haklıdır.

Benim araştırmalarımın sonuçları da bu tahmini doğum tarihinin 1630'lar olabileceğini göstermektedir. Bu sonucu çıkarmamda öncelikle hemen hemen her kesin kullandığı Evliya Çelebi'nin seyahatnamesi yardımcı olmaktadır. İkincisi, Itrî'nin, 1648'de padişah olan IV. Mehmed'e nedim olması olayıdır. Bu tarihte bir kişinin nedim olabilmesi için padişahtan yaşlı ve yeterince olgun olması gerekir. Itrî eğer 1640'ta doğmuş olsaydı, 1648'de padişah olan IV. Mehmed'e nedim olamazdı. Çünkü hem IV. Mehmed hem de Itrî, 8 yaşında olurdu, bu yaşta Itrî, IV. Mehmed'e olsa olsa oyun arkadaşı olur, nedim olamaz. Oysa doğum tarihi 1630'lar olmuş olursa, Itrî, 1648'de 18 yaşında olur ki bu bir padişaha nedim olmak için yeterli bir yaş farkı sayılabilir (Bu tespitten ayrıca Itrî'nin tok ve davudi sesli, sakin yaratılışlı, vücutça biraz iri olduğu da çıkarılabilir). Rauf Yekta'nın Itrî'nin nedimliği üzerinde hiç durmamış olması bu noktayı dikkate almadığını göstermektedir. Diğer taraftan hemen hemen bütün araştırmacıların kullandıkları kaynaklardan üç tezkirede de Itrî'nin şöhretinin IV. Mehmed zamanında olduğunu belirtmeleri, Itrî'nin IV. Mehmed'in sarayına kabul edilirken, en erken 18-22 yaşlarında olması gerekir. İşte bu karşılaştırmalar ve sebep-sonuç ilişkileri Itrî'nin 1630'larda doğmuş olmasının, 1640'dan daha uygun bir tahmin olduğunu göstermektedir. Ben bu kanaate vardıktan sonra, Yılmaz Öztuna'nın da ansiklopedisinin 2006'da basılan son versiyonunda Itrî'nin doğum tarihini 1630 olarak yazdığını gördüm, oysa o, hemen hemen bütün yazılarında 1640 olduğunu yazmıştı (Suphi Ezgi'ye hakaretlerini de yutmuş olduğu böylece anlaşılmaktadır). Özetle 2006 yılından itibariyle Itrî'nin tahmini doğum tarihi 1630'lar olarak kabul edilmiş oluyor (ama galiba müzikologlara pek itibar edilmiyor. Örnek bu yıl çıkan Itrî CD'leri ve sempozyumları. Buna çarpıcı bir diğer örnek de Itrî'nin mezarı meselesidir, Rauf Yekta'da itibaren birçok defa Itrî'nin mezarı bilinmiyor, gösterilen mezar Itrî'ye ait değildir diye yazılmasına rağmen Itrî'nin adına çıkarılan CD kitapçıklarından tutun da bazı makalelere -hala doğumundan tutun da mezarına- kadar yanlış bilgilere yer veriliyor. Mezar konusundaki hatalı aktarımların özeti için bk. Öztuna, Itrî, s. 20-21).

Bu bildirideki asıl konu Itrî ve Bazı Mevlevi Dedeleriyle olan sosyal ilişkilerini tespit olacaktır. Burada işlenecek ve paylaşılacak konu Itrî hangi Mevlevi Dedeleriyle temastaydı? Öztuna'ya kadar konuyla ilgilenenlerin yakındıkları gibi bu tespitler zor bir çalışmanın ürünüdür. Bu sempozyumda birbirinden ilginç bildiriler dinledik. Öztuna, Itrî ile Naili, Neşati, Fehim gibi şairlerle olan ilişkisinden söz ederken "Maalesef sanatkarlarımızın birbiriyle olan münasebetleri hakkında daha açık şeyler söylemek için elimizdeki malzeme yetersizdir" (Öztuna, Itrî, s. 27) diyerek serzenişte bulunur.

Itrî'nin Yenikapı Mevlevihanesi mensubu olduğu, Yenikapı Mevlevihanesi postnişini Câmî Ahmed Dede'ye (ö. 1671) kapılandığını ilk defa Rauf Yekta yazar. Câmî Ahmed Dede'ye ne zaman kapılandığını, segah ayinini ne zaman bestelemiş olabileceği konusunda belirli bir tarih vermez. Câmî Ahmed Dede ile ilgisi ne düzeyde olduğuna dair bu güne kadar başka bir belgeye rastlanmamıştır. Oysa zamanın tanığı tezkireler onun Mevlevi olduğundan hiç söz etmezler. Câmî Ahmed Dede'nin (ö. 1671) ardından gelen Mevlevi şeyhleri Kari Ahmed Dede (ö. 1679), Naci Ahmed Dede (ö. 1708) ve kendisiyle aynı yıl ölen Pendari Ahmed Dede (ö. 1711) ile de doğrudan bir ilişkisinin olduğuna dair hiçbir bilgi kaydedilmemiştir. Bütün bu şeyhler hakkında Yılmaz Öztuna'nın Itrî kitabında kısa kısa bilgiler sıralanmıştır (Öztuna, Itrî, 1987, s. 12-13). Bununla birlikte "Naat-ı Mevlana" olarak bilinen rast darbıtürki naatı ve segah ayininden dolayı her kes Itrî'nin Mevlevi olduğunda ortak görüş sahibidirler.

Burada anılan isimlerden sadece Naci Ahmed Dede ile Itrî arasında doğrudan bir ilişki olduğuna dair bir kayıt bulunamamış olsa da, dolaylı yoldan bir ilişkisinin varlığından biraz sonra söz edeceğiz. Konunun bütünlüğü açısından burada tekrarlayacağımız Neşati Ahmed Dede ile ilişkisi diğer araştırmalarda da bulunabilen bir bilgidir, ancak bulgularımız bu ilşkiyi pekiştirmiş olacaktır.

Itrî'nin sosyal ilişkide bulunduğu Mevlevi Dedelerin ilki Sabuhî Ahmed Dede'dir. Sabuhî Ahmed Dede, Yenikapı Mevlevihanesi'nde 1629-1647 yılları arasında şeyhlik yapmıştır; Nef'î, Fehîm, Nâilî gibi ünlü şairler ondan feyiz almışlardır. İlerde bu şairlerin şiirlerinden besteler yapacak olan Buhurizade, Sabuhî Ahmed Dede'yi çocukluğunda duymuş, gençliğinde ziyaret etmiş ve onun etkisinde kalan şairlerden de sıkça dinlemiş olmalıdır. Eğer Itrî'nin doğum tarihini 1630 kabul edersek (1640 olması kabul edilemez), henüz taze gençken Sabuhi Ahmed Dede'nin meclislerine gitmiş olması mümkündür.

Itrî'nin sosyal ilişkide bulunduğu tespit edilen Mevlevilerden biri de neyzen ve çengi Yusuf Dede'dir. Yusuf Dede etkili ney çalmasıyla IV. Murad'dan bu yana İstanbul'da ünlüydü. Yusuf Dede'nin şeyh olduğu Beşiktaş Mevlevihanesine, Itrî, şair ve aynı zamanda Divan katiplerinden yaşça büyüğü olan Şehrî (ö. 1660) ile birlikte, Yusuf Dede'nin neyini dinlemeğe giderdi, muhtemelen 1658'li yıllarda veya öncesinde. Itrî, bir culusiyye tebrik şiirini bestelediği Şehri öldükten sonra da, öğrencisi musikişinas, bestekar ve şair Yahya Nazîm ile de Yusuf Dede'nin meclisine zaman zaman katılmıştır. Yahya Nazîm, Yusuf Dede'nin 1669'da ölümüne ebcetle tarih düşürmüştür. Bu bilgiler yanyana geldiğinde Şehri, Itri'yi Yusuf Dede'nin meclisine; Itri de Yahya Nazim'İ götürmüş gözüküyor. Bu ziyaretlerinde Itrî, Kantemiroğlu'nun kaydetmiş olduğu Yusuf Dede'nin Feryad-ı Yusuf adlı eserini dinlemiş olmalıdır.

Itrî'nin sosyal ilişkide olduğu Mevlevilerden bir diğeri Edirneli Neşati Ahmed Dede'dir. Itrî'nin öğrencisi olduğunu araştırmacıların ittifak ettikleri şair ve müzisyen bestekar Yahya Nazîm, 1665 yılında gidip intisab ettiği Edirne Mevlevi şeyhi Neşâtî tarafından "Nazîm" mahlası verilmiştir. Itrî'nin, Neşati Mevlevi'nin şiirlerinden besteler yapmış (bu husus başka araştırmalarda da dile getirilmiştir) olması birbirlerini tanıdıklarını ve ara sıra da olsa görüştüklerini göstermektedir. Bir süre İstanbul'da kalan Neşâtî Ahmed Çelebi[1] Edirne Mevlevihanesine 1670 (h. 1081) yılında tayin edildi. Bu sırada Edirne Mevlevihanesi'nde kudumzen olan Filibeli Ali Dede (Öztuna, TMA; Özalp, TMT, I, 392, Hasan Sezai'nin bir ilahisini bestelemiş, günümüze gelmiştir) görev yapmakta idi. Neşâtî'nin şiirlerinden besteler yapan Itrî'nin dışında Baba Nevâî, Ama İbrahim Çelebi, Hafız Post, Yahya Nazîm ve Küçük İmam tespit edilebilmiştir. Mevlevi Neşati Ahmed Dede, bu şairlerin ve bestekarların ortaklaşa tanıdıklarından biridir.

Itrî'nin sosyal ilişkide olduğu Mevlevilerden bir diğeri Müneccimbaşı Ahmed Dede'dir. 1668 yılında IV. Mehmed'in müneccimbaşısı (astronomu, muvakkiti) olan Selanikli Ahmed Dede, Itrî'nin bestelediği "Bezm ehline sâki bugün âmâde mi geldin/ Ya bî-kadeh ü bâde hemân sâdemi geldin" (Esrar Dede, Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviye, haz. Genç, 1987, s. 14, 15; Ergun, Türk Şairleri, I, 303) şiirinin sahibidir. Edirne ve İstanbul sarayında IV. Mehmed'in musahibi Müneccimbaşı Ahmed Dede matematik ve astronomi dışında üç bölümlük bir de musiki risalesi yazmıştır (*Risâle fî ilmi'l- mûsîka*, Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin, nr. 2329, vr. 69a-77a). IV. Mehmed'in tahttan indirilmesinden sonra 1687'de gittiği Kahire Mevlevihanesi'nden aldığı izinle, Mekke Mevlevihanesinde görev yaptı, eserlerinin çoğunu bu sırada yazdı, orada öldü (1113/1701). Itrî'nin Müneccimbaşı Ahmed Dede ile arkadaşlığı 1668-1687 yılları arasında IV. Mehmed'in sarayında gelişmiştir. Yılmaz Öztuna, Müneccimbaşı ile Itrî'nin görüşmüş olabileceğinden (Öztuna, Itrî, s. 28) dem vurur, bir tahminde bulunur, diğer araştırmaların hiç birinde bulunmayan bu bildirideki "Itrî, Müneccimbaşı'nın şiirini bestelemiştir" gerçeğini tespitle artık tahmin gerçeğe dönüşmüş demektir.

Itrî'nin sosyal ilişkide olduğu Mevlevilerden bir diğeri, Arnavud asıllı Fasih Ahmed Dede'dir. Fasih Ahmed Dede, 1660 yılında Köprülü'nün hizmetine girmiş, yazı öğrenmiş ve ardından Köprülü Fazıl Ahmed Paşa'nın katipleri arasına girmiş, müzikle de ilgilenmiştir. İşte bu hizmette iken kendisine gelen cezbe ile Galata Mevlevihanesi şeyhi Gavsi Dede'ye 1669 yılında intisab etmiş, binbir günlük çileye girmiştir. Genellikle Galata Mevlevihanesi'nde yaşayan Fasih Ahmed Dede Mevlevi'nin 1672 yılında bahara doğru İstanbul'dan Edirne'ye gidişinden kaynaklar söz ederler, bunun birkaç sebebi olmalıdır. Bunlardan biri kendi divanında dediği gibi, Edirne'de bir "kaşane" (köşk/ büyük ev) yapılışıyla ilgilidir, bir diğeri o sıralarda düşünülen Lehistan seferi kararında danışmak için saraya davet edilmesi gibi sebepler olmalıdır. Edirne'de bu yıl düzenlenen Ramazan bayramı, mevlid gecesi ve nevruza katılmıştır. Bahar kutlaması için yazdığı nevruz şiiri Itrî tarafından bu yıl bestelenmiş olması Itrî'nin Fasih Ahmed Dede (ö. 1699/ h. 1111) ile dostluğuna işaret etmektedir. Itrî'nin araban (evfer) makamında bestelediği Fasih Ahmed Dede'nin

---

1 Neşâtî Ahmed Çelebi, Gelibolulu Ağazade Mehmed Dede'ye intisab etmişti, o ölünce Konya ve İstanbul'a geldi. Sâbir ve Parsâ mahlaslarını kullanan şair bestekar Mevlevi Ağazade'nin kardeşi idi, Gelibolu Mevlevihanesine şeyh oldu, sonra Sofya'da mazulken öldü (ö. 1091/1680; İpekten 399).

şiiri "Yâd olunsun köhne gamlar sâkıyâ nevrûzdur/ Sâid-i sîmînin et câm-ı âşinâ nevruzdur" diye başlar (Divan'ında yer almaktadır, şiirin bestelendiği yılın nevruz günü: 22 Zilkade 1083/ 21 Mart 1672). Ayrıca Itrî'nin, Fasih Dede'nin bir şiirine nazire yazmış ("safa nazar" kafiyeli şiiri: bk. Yılmaz Öztuna, Itrî, s. 88) olması da aralarındaki ilişkinin varlığını pekiştirmektedir. Fasih Ahmed Dede, Divan'ını II. Mustafa zamanında 1677'de (h. 1088) tamamlamıştır. Şiirlerinden biri Alişirugani, bir diğeri Süleyman Rıfat tarafından bestelenmiştir (Divanı, s. 30). Kendi devrinde yaşayan şairlerden Şeyhülislam Yahya, Nefi, Nabi, Fehim-i Kadim, Naili-i Kadim, Cevri'nin şiirlerine nazireler yazmıştır.

Itrî'nin sosyal ilişkide olduğu Mevlevilerden ikisi Galata Mevlevihanesi'nde faaliyet gösteren Gavsi Dede ve Nayi Osman Çelebi'dir. Itrî'nin katip arkadaşlarından Fasih Ahmed'in 1669 yılında geldiği Galata Mevlevihanesi, aslında Galata Mevlevihanesi ile Itrî ilişkisini yeterince göstermektedir. Buna ilave olarak Derviş Nayi Osman, 1680 (h. 1091) yılında Galata Mevlevihanesinde neyzenbaşı olmuştu. Muhtemelen bu yıl yapılan ayinlerin birinde Nayi Osman Çelebi'nin Itrî'nin bayati sazeserini kaydetmiş olması, Itrî ile Galata Mevlevihanesi arasındaki ilişkiyi pekiştirmektedir. Bu sırada Gavsi Dede hayatta idi. Bayati sazeseri kaydı Itrî'nin olgunluk döneminde zaman zaman uğradığı Gavsi Dede Mevlevi ile de görüştüğüne işaret etmektedir. Gavsi Dede 1697'de ölünce Nayi Osman Dede, Galata Mevlevihanesi şeyhi olduğu zaman Itrî, artık yaşlılık döneminde idi.

Itrî'nin sosyal ilişkide olduğu Mevlevilerden bir diğeri Edirneli Köçek Derviş Mustafa Dede'dir (ö. 1095/1683-84). Bayati Mevlevi ayini bestekarı Edirneli Köçek Derviş Mustafa Dede Mevlevi'nin, IV. Murad (ö. 1640) devrinden beri müzisyenliği bilinirdi, Edirne Mevlevihanesi şeyhi idi. Ergun'a göre Bayati ayinini, müzisyenliği ile ünlendiği IV. Murat zamanında, 1640'dan önce bestelemiş olmalıdır (Ergun, TMA, I, 41-42, 78-80). İlk bestekarı belli Mevlevi ayini denilen bayati Mevlevi ayini için Rauf Yekta ika ve güfte uyumunun mükemmelliğine dikkat çeker (Rauf Yekta, Mevlevi Ayinleri II, s. vi; Ergun, TMA, I, 41-42). 1658'den itibaren zaman zaman İstanbul'dan sonra Edirne'de bulunan Itrî, bu bayati ayini mutlaka dinlemiş olmalıdır. Muhtemelki Nayi Osman Dede'nin kaydettiği bayati (evsat usulde) sazeserini, 1670 veya 1680'lerde bu ayin için yapmış olmalıdır.

Itrî'nin sosyal ilişkide olduğu Mevlevilerden bir diğeri şair Hasan Fasihi (ö. 1694/ h. 1106), Mevlevidir. Itrî onun şiirlerinden birini bestelemişti: Acemaşiran darbeyn: Cây idinsem etmen istib'ad deyr-i mihneti/ Âşıkım bir kâfir-i hüsne Muhammed ümmeti. Haluk Gökalp'in incelediği divanında rastlanan bu şiirini Itrî'nin bestelediği tespit edilmiştir. Muhtemel 1694'den önceki bir tarihte bestelenmiş bir şiirin olması, Itrî'nin Hasan Fasihi Mevlevi ile tanıştığını ve görüştüğüne işaret etmektedir.

Itrî'nin sosyal ilişkide olduğu Mevlevilerden bir diğeri Naci Ahmed Dede olmalıdır. Naci Ahmed Dede (ö. 1711), Beşiktaş, Galata, Yenikapı Mevlevihanelerine şeyh olmuştur, II. Mustafa zamanında divanını tamamlamıştır. Edirne'de doğmuş olan II. Mustafa (salt. 1695-1703, 1664'de, babası IV. Mehmed'dir) 1695 yılında padişah olduğunda, Itrî'nin arkadaşı Nâbî ve Naci Ahmed Dede, II. Mustafa için culusiyyeler (Naci Ahmed Dede Divanı, haz. Yılmaz Kırıktaş, yüksek lisans

tezi, s. 133) yazmışlardı. "İkbali" ve "Meftuni" mahlaslarıyla şiirler yazan Sultan II. Mustafa'nın şiirlerinden birini Itrî'nin bestelediği ilk defa bu bildiride dile getirilmektedir. Itrî, onun "Şimdilik gönlüm yine bir âfetin meftûnudur/ Neyleyim âh derûn-ı esrârımın mekşûfudur" diye başlayan şiirini hüseyni (devrirevan) makamında bestelemiştir. Bu tespite göre, Naci Ahmed Dede ve Itrî, Sultan II. Mustafa'nın musiki meclislerinde zaman zaman bir araya gelmiş olmalıdırlar. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Naci Ahmed Dede ile Itrî arasında doğrudan herhangi bir ilişkiye dair bir kayıt bulunamamış ise de II. Mustafa'nın etrafında yer alan ve aynı padişahın iltifatına nail olmaları bakımından ortak bir nokta bulunmuş olmaktadır.

Bu bildiride dile getirilen, Itrî'nin çocukluğunda hayranlık duyduğu Sabuhi Ahmed Dede dışında Müneccimbaşı Ahmed Dede, Fasih Ahmed Dede, Naci Ahmed Dede, Gavsi Dede, Osman Dede, Edirneli Köçek Mustafa Dede, Hasan Fasihi Dede ile tanışma, görüşme ve şiirlerinden besteler yapma şeklinde sosyal ilişkide bulunduğuna dair sonucu özellikle bestelerinden ve bazı tarihi kayıtlardan yola çıkarak tespit etmiş oluyoruz. Ayrıca Mevlevi Muhibbi olan bir çok şairle de temasta bulunmuştur, bunlardan biri devrin ünlü şairi Mezaki'dir[2]. Bu konu ayrıca ele alınmalıdır. Devrin bir kadın şairi ile olan ilişkisini de bir başka bildiriye bırakıyorum.

2 Köprülülerin tezkireciliğini yapan şair Mezakî (ö. 1087/1677) Mevlevi tekkeleri müdavimi idi. Hafız Post ile Itrî'nin ortak arkadaşı idi.